

Má svoje špecifické miesto

nielen v psychológii

I keď oneskorene, ale predsa nemožno obísť bez zaregistrovania úmrtie profesora PhDr. Jána Hvozdíka, DrSc., vo veku nedožitých 79 rokov. Patril k tej generácii slovenských vzdelancov-intelektuálov, ktorých osobnostný a profesionálny vývin i sebarealizačné snahy – v dobrom i zlom – boli vždy čo najužšie motivované i späté s koreňmi a osudmi národného spoločenstva. Ako jeden zo signatárov historického dokumentu „Šesťdesiatjeden krokov k slovenskej suverenite – Zvrchované Slovensko“ svoj podpis na ňom považoval za neobyčajný dar – osobné šťastie, že sa tejto chvíle druhýkrát a v priaznivejších historických súvislostiach predsa len dožil.

Po absolvovaní vysokoškolského štúdia na FFSU (r. 1943) pôsobí ako pedagóg–stredoškolský profesor v Bardejove, Dolnom Kubíne, Michalovciach. Ako typ hlbavej, na seba náročnej a prosociálne angažovanej osobnosti, život v profesionálnej praxi a skúsenosti z nej, poháňajú ho pokračovať v teoretickom štúdiu aktuálnej pedagogicko-psychologickej problematiky. R. 1951 po obhajobe dizertačnej práce „Tvarová dispozícia a jej vzťah k inteligencii“ dosahuje hodnosť PhDr. (so zameraním na psychológiu). Jeho osobnostný a tvorivý potenciál sa s novou silou a perspektívami otvára, keď r. 1953 vo funkcii odborného asistenta nastupuje na Vysokú a Vyššiu školu pedagogickú v Prešove, kde neskôr preberá i vedenie Katedry pedagogických vied. No v známom (postalinskom) období kádrových čistiek je r. 1959 prepustený zo školy, čo ho však nezlomilo, ale skôr upevnilo jeho nastúpenú cestu vedeckovýskumného pracovníka identifikujúceho sa s oblasťou pedagogicko-psychologickou, už s posunutím ťažiska do psychológie (z vtedy ťažko dýchatelnej preideologizovanej pedagogiky).

A tak druhá polovica životnej cesty J. Hvozdíka je vyplnená primárne prácou v oblasti psychologickej ap-

likácie a čoraz viac i teórie. Po 30-tich rokoch systematickej práce (v nie jednoduchých a ľahkých podmienkach) zanecháva tu originálne dielo, ktoré svojím teoreticko-prakticko-aplikačným a koncepčno-organizačným zameraním (modelom realizácie psychologicko-poradenských služieb, psychologickej starostlivosti) prechádza rámce východného Slovenska i slovensko-česko-slovenské. V kontaktoch a spolupráci s bratislavskými pracoviskami, najmä Psychologicko-výchovnou klinikou, neskôr i s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie, FF UK atď. (v r. 1959–1967) zakladá a vedie Psychologickú výchovnú kliniku v Košiciach, ako erudovaný pedagóg a psychológ, i primerane svojej cesty do psychológie, vtlača jej osobitnú pečať. Vyrastá v inštitúciu, ktorá (po politicko-ideologicky motivovanom zrušení odbočky Štátneho psychotechnického ústavu, resp. Čsl. ústavu práce pre východné Slovensko v Košiciach, r.1946–1950) s plnou vitalitou obnovuje odborno-inštitucionálnu a profesionálnu bázu, aktívnu prítomnosť psychológie a odborných psychológov (psychologických služieb v školstve, zdravotníctve, podnikoch a i.) nielen v Košiciach, ale v celej východnej časti Slovenska. Psychológia sa stáva živou súčasťou i celého širšieho spoločensko-kultúrneho kontextu.

Tento proces dosahuje nové kvality, keď sa rodil projekt založiť Katedru odbornej psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, ako druhého centra vysokoškolského štúdia a prípravy odborných psychológov na Slovensku, ktorej vedúcim sa stáva

J. Hvozdík. Obe inštitúcie pod jeho vedením vychovali dodnes početnú a zdatnú generáciu odborných, prakticky i teoreticky erudovaných psychológov uplatňujúcich sa úspešne aj za hranicami regiónu. So svojimi spolupracovníkmi i odchovanými žiakmi popri zaľudnení psychologickej praxe kvalifikovanými psychológmi v teréne východného Slovenska, zabezpečuje súbežne aj intenzívny rozvoj vedeckovýskumnej, tvorivej práce v odbore, organizuje vedecké konferencie aj so zahraničnou účasťou odborníkov. Sám je autorom veľkého počtu odborných štúdií, článkov (publikovaných i v zahraničí) zahrňujúcich rozsiahlu škálu problémov výchovy a vzdelávania, ktoré nie raz rezonovali a iniciovali diskusie i v širších kruhoch pedagógov a vychovávateľov. Referoval na konferenciách v zahraničí. Bol editorom (i spoluautorom) zborníkov z vedeckých podujatí „Ťažko vychovateľné dieťa v škole“, 1966; „Teoretické a metodologické problémy psychologického výchovného poradenstva“, 1971; „Psychologické a výchovné poradenstvo v teórii a praxi“, 1977; „Psychologická výchovná starostlivosť a rozvoj osobnosti v socialistickej spoločnosti“, 1977 atď. Z jeho knižných vydání osobitne cenné sú „Postoje žiakov k učeniu a škole“, 1964; „Psychologický rozbor školských neúspechov žiakov“, 1970. V poslednej monografickej publikácii „Základy školskej psychológie“, 1986 teoreticky originálne rieši úlohy a miesto psychologických služieb, profesionálne postavenie a činnosť odborných psychológov v štruktúre školských a výchovných zariadení, kooperáciu a deľbu práce v pedagogickom tíme školy.

Na záver sa žiada vysloviť želanie, aby začaté dielo J. Hvozdíkom, jeho spolupracovníkmi a žiakmi sa uchovalo v kultúrnej pamäti našej spoločnosti, aby sa ďalej úspešne rozvíjalo a rástlo potenciálmi a ambíciami, ktoré v sebe má zakódované.

Doc. PhDr. JOZEF KOŠČO, CSc.